

Силабус курсу

Основи суспільної географії

Освітній ступінь – бакалавр

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 106 Географія

Освітньо-професійна програма «Географія»

Кількість кредитів – 4

Рік підготовки, семестр – 1 рік, 2 семестр

Компонент освітньої програми: вибірковий

Дні занять: згідно з розкладом занять

Консультації: згідно з графіком індивідуальної роботи

Мова викладання: українська

Керівник курсу

к. геог.н., доц. **Заставецький Тарас Богданович**

Контактна інформація

zast@ukr.net; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Актуальність вивчення основ суспільної географії зумовлена світовими процесами економізації, гуманізації, соціологізації, екологізації та глобалізації сьогодення, формування нових інституційних утворень, подальшою диференціацією суспільної географії, появою нових теоретичних напрямків у сучасній суспільній географії та її основних складових – геодемографії, економічній географії, соціальній географії та політичній географії, розвитком її понятійно-термінологічного апарату, появою нових процесів – регіоналізації, державотворення, системотворення й комплексотворення, ускладненням багатьох теорій, концепцій та доктрин, які так чи інакше стосуються як світових процесів, так і процесів усередині України. З огляду на це навчальна дисципліна «Основи теорії суспільної географії» посідає дуже важливе місце у структурі навчальних дисциплін студентів-географів. Будучи базовою суспільно-географічною дисципліною і відкриваючи вивчення суспільно-географічного циклу, вона тісно пов'язана із курсами «Загальне землезнавство», «Ландшафтознавство», які читаються студентам-географам на першому-другому курсах. Саме цей курс розпочинає вивчення навчальних дисциплін суспільно-географічного циклу. Вона є першою сходинкою до вивчення інших суспільно-географічних дисциплін: «Техніко-економічних основ виробництва», «Географії світового господарства», «Економічної і соціальної географії світу», «Економічної і соціальної географії України», «Географічного моделювання», «Географічного прогнозування», «Теорії й методології географічної науки», «Історії географічної науки в Україні», «Географії населення», «Історичної географії з основами етнографії», «Сучасні проблеми суспільної географії» та ряду інших, у тому числі й фізико-географічних. Всі ці навчальні дисципліни студенти вивчають на старших курсах.

Начальна дисципліна «Основи теорії суспільної географії» повинна дати основи знань з теорії, історії та методики суспільної географії як фундаментальної науки, сприяти формуванню в студентів основних понять, категорій, законів і закономірностей територіальної (геопросторової) організації суспільства та основних його частин (населення, виробництва, сфери послуг і політичної сфери), просторової диференціації природного середовища, населення та його господарської діяльності, розкрити сутність суспільно-географічних об'єктів, явищ і процесів.

Зміст навчальної дисципліни «Основи суспільної географії» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері географії, норм і традицій вищої педагогічної університетської освіти, профілю освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» та вимог Болонського процесу.

Навчальна дисципліна «Основи суспільної географії» впроваджена у навчальні плани в усіх закладах географічного профілю України. Завершується іспитом. Передбачає контроль шляхом виконання двох модулів.

Навчальний контент

	<i>Теми</i>	<i>Результати навчання</i>
1.	Тема 1. Об'єкт, предмет, зміст, структура та зв'язки суспільної географії	<i>Знати об'єкт суспільної географії (СГ), її предмет, сучасну структуру, короткі відомості про зміну об'єкта та предмета упродовж історії розвитку, місце в системі географічних наук та науки загалом; зв'язок СГ з філософією, економічними, соціологічними, історичними та іншими науками (демографією, етнографією, статистикою тощо). Вміти розрізняти загальний та конкретний об'єкти СГ.</i>
2.	Тема 2. Особливості історичного розвитку суспільної географії	<i>Знати особливості розвитку економічної географії, економічної та соціальної географії, суспільної географії на різних етапах її розвитку, джерела для формування сучасної суспільної географії; основні напрями розвитку суспільної географії: економіко-географічний, антропо-географічний, формально-теоретичний. Вміти визначати роль різних факторів та чинників у формуванні та розвитку суспільної географії.</i>
3.	Тема 3. Особливості розвитку української суспільної географії	<i>Знати основні етапи розвитку української економічної географії, економічної та соціальної географії, підходи до виокремлення етапів, основні постаті суспільної географії, центри розвитку економічної і соціальної географії (суспільної географії) в Україні, фундаментальні праці, які вплинули на розвиток цієї науки. Вміти визначати роль різних факторів та чинників у формуванні та розвитку суспільної географії в Україні.</i>
4.	Тема 4. Головні поняття і категорії суспільної географії	<i>Знати основні підходи до розуміння основного поняття суспільної географії (територіальна організація суспільства) та географії загалом (територія); формування понятійно-термінологічних систем; знати триаду суспільно-географічних понять: властивості території, територіальні відношення та територіальні процеси. Вміти виявляти властивості та функції території, аналізувати суспільно-географічні зв'язки, відношення та процеси, аналізувати форми територіальної організації суспільства та його окремих частин; вміти давати аналіз практичного значення суспільно-географічного районування та його окремих видів.</i>
5.	Тема 5. Закони і закономірності у суспільній географії	<i>Знати роль законів розвитку суспільної географії, роль законів у науці, мати поняття про науковий закон, форми вияву і вираження закону; відмінність між законом і закономірністю; типи законів територіальної організації суспільства: генетичні, структурні, відповідності і функціональні.</i>
6.	Тема 6. Теорії і концепції у суспільній географії	<i>Знати роль наукових теорій і концепцій; класи суспільно-географічних теорій і концепцій: геоекологічний, геодемосоціальний, геоекономічний, геополітичний; основні теорії, розроблені вітчизняними та зарубіжними географами (району, районування, комплекс і комплексоформування, система та системоформування; елементи та структури територіальних систем).</i>
7.	Тема 7. Методи дослідження суспільної географії	<i>Знати суть наукового методу дослідження, підходи до вивчення та класифікації методів сучасної географії та суспільної географії; роль філософських, загальнонаукових, конкретно-наукових (міждисциплінарних та спеціальних) методів суспільної географії, а також сучасних і надсучасних методів. Вміти виявляти закономірності розвитку суспільно-географічних досліджень.</i>
8.	Тема 8. Природні умови і ресурси	<i>Знати суть понять "природні умови" та "природні ресурси", класифікації природних ресурсів за різними авторами; види</i>

		<i>оцінок природних ресурсів, суть на основні види природокористування</i>
9.	Тема 9. Географічні основи народонаселення	<i>Знати основні географічні аспекти народонаселення, суть демографічної ситуації та політики, основні кількісні та якісні показники народонаселення, його закони; суть процесів розселення та урбанізації, системи розселення.</i>
10.	Тема 10. Господарство і господарська діяльність.	<i>Знати суть національної економіки та її об'єкти, суть економічної системи та основні показники національної економіки та рівнів економічного розвитку країн; основні види структури господарства; суть міжгалузевих комплексів; основні види аналізу структури господарства.</i>
11.	Тема 11. Сфера послуг. Соціальна географія	<i>Знати роль і місце сфери послуг в житті суспільства та людини, суть революції послуг, особливості сфери обслуговування; попит на послуги; показники рівня розвитку сфери послуг і обслуговування; класифікацію послуг і обслуговування. Розуміти суть теорії центральних місць та територіальної організації обслуговування.</i>
12.	Тема 12. Політична сфера і політична географія.	<i>Знати об'єкт і предмет політичної географії, розуміти суть географічного простору та кордонів; суть класичної геополітика. Сучасна геополітика. Основні напрямки та сучасної геополітики; суть геополітичних моделей світу, роль геополітики в формуванні світового порядку; основні напрямки сучасної геополітики (англо-американська, нова геополітика в Європі, неомондалізм та електоральна географія, вітчизняна геополітика).</i>

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК7	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
СК 2	Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії та складу природи і суспільства.
СК 5	Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових рівнях
ПРН Р01	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.
ПРН Р03	Пояснювати особливості організації географічного простору
ПРН Р08	Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер.

Літературні джерела

1. Жупанський Я. І. Історія географії в Україні : навчальний посібник / Я. І. Жупанський. К. : КВКФ «Колір-Друк», 2006. 276 с
2. Куценко В. І. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку / В. І. Куценко, В. П.

- Удовиченко. Чернігів : Видавець Лозовий В. М., 2011. 656 с.
3. Луцишин П. В., Клімонт Д., Луцишин Н. П. Територіальна організація суспільства (основи теорії). Луцьк: Вежа, 2001. 334 с
 4. Немець Л. М. Основи соціальної географії : навчальний посібник / Л. М. Немець, К.Ю. Сегіда, Н. В. Гусєва. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 235 с.
 5. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії. Навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2001. 560 с.
 6. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.
 7. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів: Львів. ун-т імені Івана Франка, 2001. 744 с.
 8. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 444 с.
 9. Шаблій О.І. Основи суспільної географії / Fundamentals of Human Geography: підручник для студ. вищих навчальних закладів / О.І. Шаблій. 2-ге видання. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.
 10. Шевчук Л. Т. Соціальна географія : навчальний посібник / Л. Т. Шевчук. К. : Знання, 2007. 349 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час розв'язання тестових завдань та написання контрольних робіт є забороненим. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-6) усне опитування, тести, завдання	30
Модуль 2 (теми 6-12) усне опитування, тести, завдання	30
ІНДЗ (теми 1-12)	20
Іспит	20

Вид підсумкового контролю – екзамен

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений планлекцій)
- 2) Тематика та зміст семінарських занять
- 3) Завдання для модульного контролю
- 4) Електронне навчання в системі MODLE